

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 15/2003 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2004

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 september 2003 regeringens proposition om statsbudgeten för 2004 (RP 55/2003 rd) till finansutskottet för beredning.

Miljöutskottet har med stöd av 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning beslutat lämna utlåtande om budgetpropositionen till finansutskottet till de delar den hänför sig till utskottets behörighetsområde.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Pekka Pelkonen och konsultativ tjänsteman Petri Syrjänen, finansministeriet
- överinspektör Elina Nikkola och överinspektör Ville Schildt, jord- och skogsbruksministeriet
- industriråd Erkki Eskola, handels- och industriministeriet
- regeringsråd Liisa Linna-Angelvuori, miljöråd Olli Pahkala, utvecklingsdirektör Markku Tahvanainen, äldre regeringssekreterare Satu-Kaarina Virtala, överförstämästare Pirkko Isoviita, överingenjör Magnus Cederlöf och överinspektör Jukka-Pekka Flander, miljöministeriet
- naturskyddsdirektör Rauno Väisänen, Forststyrelsen
- forskningschef Saara Bäck, Finlands miljöcentral

- förvaltningsdirektör Maija Rajakylä, Statens bostadsfond
- verkställande direktör Seppo Ylitalo, Kemijärvi stad
- projektjurist Paavo Immonen, Björneborgs stad
- ekonomidirektör Mikko Elosuo, Kuntasunnot Oy
- verkställande direktör Ulla-Mari Karhu, Finlands studieboendestäder Ab
- vice verkställande direktör Risto Hermunen, VVO-yhtymä Oy
- verksamhetsledare Timo Heinonen, Asunto-kiinteistö- ja rakennuttajaliitto ASRA ry
- forskningschef Mauri Marttila, Finlands Fastighetsförbund rf
- sakkunnig Eero Hiltunen, Finlands Kommunförbund
- generalsekreterare Esko Joutsamo, naturskyddschef Ilpo Kuronen, forskare Simo Kylönen och skogsexpert Sini Harkki, Finlands Naturskyddsförbund rf
- generalsekreterare Anne Viita, Vuokralaisten Keskusliitto ry
- verksamhetsledare Berndt Nordman, Natur och Miljö rf
- marin expert Anita Mäkinen, WWF Finland
- renvärd Viljo Huru, Ivalo renbeteslag.

Dessutom har utskottet erhållit ett skriftligt utlåtande som Harry Sanaksenaho lämnat in för Raahen Sotainvalidien, vanhusten ja vammaisten palvelusäätio.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Miljöutskottet har i behandlingen av budgetpropositionen för 2004 fäst särskild uppmärksamhet vid tre frågekomplex. Liksom i fjol rör det sig om måluppfyllelsen för den statsstödda bostadsproduktionen, den nationella klimatstrategin och Finlands Östersjöprogram. Dessutom har utskottet tittat på anskaffningen och skötseln av naturskyddsområden, Forststyrelsens resultatmål, skyddet av byggnadsarvet och vissa enskilda frågor som närmare framgår av utlåtandet.

De frågekomplex utskottet tagit upp hänger på de flesta punkter samman med miljöministeriets förvaltningsområde. Klimatstrategin, Östersjöprogrammet, anskaffningen och skötseln av naturskyddsområden samt Forststyrelsens resultatmål gäller emellertid också utrikesministeriets, handels- och industriministeriets samt jord- och skogsbruksministeriets huvudtitlar.

Främjande av boendet

Mål och utfall för bostadsproduktionen

Målet för den statsunderstödda bostadsproduktionen 2004 är enligt budgetpropositionen 10 000 bostäder. Detta mål kommer emellertid inte att uppnås, utan nyproduktionen uppskattas stanna vid 6 000 bostäder. Det finns flera skäl till att målet inte kommer att uppnås. En viktig orsak är att produktionen av aravahyresbostäder i dagens läge inte kan konkurrera med produktionen av ägarbostäder och att allt fler av dem som bor på hyra köper ägarbostad. Räntenivån för nya aravahyresbostäder har legat på 3,4 %, medan marknadsräntan varit lägre. De höga utgifterna för låneadministration har minskat de allmännyttiga byggherrarnas intresse för aravaproduktion och leder till att boendekostnaderna för dem som bor i aravabostäder relativt sett har ökat, även om målet varit det motsatta.

De sakkunniga har som en orsak till att byggmålet inte uppnås framfört att det finns problem

i anslutning till bestämmelserna om allmännyttig bostadsproduktion och att dessa problem möjligen kan inverka på om nyproduktion inleds eller ej. Även tomtbristen i huvudstadsregionen och andra regioner med stor efterfrågan gör det svårare att uppnå bostadsproduktionsmålen.

Utskottet påpekar att regeringens beslut att ändra aravaförordningen så att den årliga ökningen av kapitalutgifterna för annuitetslån begränsas till att motsvara inflationsnivån sänker räntorna till 2,00—2,45 % för de arava- och bostadsrättshus för vilka lån beviljats på 1990-talet. Förändringen är i sig bra, men räcker inte för att lösa de problem som gäller systemet över lag.

Enligt budgetpropositionen får statliga och kommunala borgenslån under 2004 godkännas för hyres- och bostadsrättshusproduktion så att det belopp som tillfaller staten som borgensansvar är sammanlagt högst 50 miljoner euro. Denna fullmakt medför att ca 1 000 hyresbostäder kan börja byggas. Det byggs färre traditionella aravabostäder och bostäder med räntestöd, men effekterna av denna minskning kan lindras med hyresbostäder som byggs med hjälp av borgenslån. Utskottet betonar att regeringen bör godkänna planen för användning av fullmakten så snart som möjligt efter det att budgeten fastställts, så att bostäderna kan börja byggas genast i början av 2004.

Miljöutskottet upprepar sin oro över att den sociala bostadsproduktionen får allt större problem allt eftersom aravaproduktionen minskar, husen förfaller och produktionens sociala karaktär är hotad. Därför är det ytterst viktigt att aravasystemet består och att det är konkurrenskraftigt i förhållande till marknadsräntorna. Villkoren för aravalånen måste ändras så att den nyproduktion som eftersträvas kan förverkligas och det befintliga bostadsbeståndet hållas i gott skick. Utskottet påpekar i detta sammanhang att det behöver utredas hur bestämmelserna om allmännyttig bostadsproduktion fungerar och att regeringen vid behov snabbt ska avlåta nödvändiga propositioner till riksdagen. Det är synnerligen viktigt att regeringens bostadspolitiska

program färdigställs så att långsiktigheten i bostadspolitiken kan säkerställas.

Bostadsaktiebolagens räntestödslån

Budgetpropositionen innehåller inte längre räntestödslån för bostadsaktiebolag. Motiveringen till att denna stödform avskaffas är de låga marknadsräntorna. Utskottet anser att systemet med räntestöd ska bevaras, eftersom det har främjat produktionen av ägarbostäder till rimligt pris för dem som behöver bostad, men som varken uppfyller aravavillkoren eller har möjlighet att på annat sätt köpa en fritt finansierad bostad. Det är inte motiverat att avskaffa en stödform som inte funnits i mer än ett år. Stödpolitiken får inte vara så ryckig att villkoren ändras årligen. Det finns ett klart behov av stöd, eftersom rikligt med ansökningar har inkommit.

Aravalån för ombyggnad

Budgetpropositionen innehåller inte längre möjlighet till räntestödslån för ombyggnad av bostadsaktiebolag. Att avskaffa aravalån för ombyggnad försvårar i synnerhet upprätthållandet av boendestandarden i studentbostäder och för äldre. Behovet av studentbostäder har jämnat ut sig, men däremot har behovet att bygga om blivit mer framträdande. Ombyggnad av studentbostäder innebär i de flesta fall att bostadstypen ändras, eftersom studentbostäder med enskilda rum byggs om till enrummare och familjebostäder. Studentbostäderna med enskilt rum motsvarar inte längre efterfrågan, och därför är det motiverat att ändra bostadstyp, även om det är en dyr lösning. Många bostadsorganisationer för studerande har fortfarande stora lån och säkerheten för lånen utgörs av organisationernas fastighetsbestånd, och då är det inte i brist på säkerhet möjligt att lyfta fritt finansierade lån med låg ränta. Utskottet anser att aravalånen för ombyggnad bör bibehållas.

Utvecklingen på bostadsmarknaderna

Skillnaden mellan de olika bostadsmarknaderna fortsätter att öka, och budgeten uppmärksammar därför på goda grunder att behoven differentieras. Bostadsproduktionen koncentreras till om-

rådena med stor efterfrågan i huvudstadsregionen och andra större tillväxtcentrum. Lånefinansieringen gäller framför allt små hyresbostäder, där efterfrågan konstant överstiger utbudet. Samtidigt som efterfrågan på bostäder överstiger utbudet i huvudstadsregionen och andra tillväxtcentrum står lägenheter tomma på områden med utflyttningsöverskott.

Problemet med tomma bostäder kommer att förvärras under de närmaste åren, när områden med utflyttningsöverskott avfolkas också till följd av befolkningens åldersstruktur. Det måste gå att riva hus som hela tiden står tomma, varvid låntagaren inte längre drabbas av underskott till följd av hyresförlust för bostäderna. Kostnaderna för att riva hus är dock höga. Dessutom kommer avfallsskatten för rivningsavfallet att vara betydande. Utskottet har tidigare förutsatt att regeringen utreder möjligheten att slopa avfallsskatten för hus som ska rivas. Utskottet står fast vid sin ståndpunkt och påpekar att utredningen bör göras skyndsamt eftersom problemet med tomma bostäder förvärras.

Rivning är inte den enda lösningen, utan man bör också aktivt utveckla alternativa användningsändamål för bostäderna och t.ex. ändra grunderna för bostadsbidrag så att de gynnar ibruktagande av tomma bostäder. Exempelvis bör bostadsfonden ges friare händer att använda medlen till finansiering av nya användningsändamål.

Halvering av lånekapitalet genom ackord är ett befintligt sätt att tillförsäkra låntagaren en sundare ekonomi, men inte heller det är alltid tillräckligt, eftersom bostadsaktiebolaget ofta inte klarar av ens hälften av lånet. Utskottet anser att det behövs en ingående diskussion om olika sätt att underlätta situationen, även möjligheten att avskriva hela lånet. Problemet med tomma hyresbostäder kan dessutom lindras genom att bostadsbidragssystemet utvecklas så att stödet bättre följer förändringar i kostnadsnivån. Hela hyran bör beaktas i stället för hyran per kvadrat, kvadratmetergränserna för hushållen bör höjas och husets ålder bör inte längre påverka bostadsbidragets storlek i samma utsträckning. Dessutom bidrar den självriskandel på 7

procent av bostadsbidraget som kopplats till utkomstskyddet till att öka risken för segregation. Summa summarum bör man satsa på förebyggande planering för att undvika tomma bostäder och de höga kostnader som den därpå följande negativa utvecklingen ger upphov till. Risken för segregation är särskilt stor på områden där många bostäder står tomma och där den negativa utvecklingen bör förhindras i tid.

Med stöd av det ovan anförda föreslår miljöutskottet

att finansutskottet i sitt betänkande förutsätter att aravalånesystemet ses över i dess helhet så att lånevillkoren inte hindrar statsstödd bostadsproduktion till skäligt pris och inte försvårar drift och underhåll av bostadsaktiebolag och aravalånefinansierade hyres- och bostadsrättsfastigheter samt gör det möjligt att finna en vettig lösning på problemet med tomma bostäder.

Renoverings- och energiunderstöd

I budgetpropositionen för 2004 föreslås en fullmakt att bevilja 60 miljoner euro i renoverings- och energiunderstöd. Renoveringsunderstöd ska enligt regeringsprogrammet beviljas i synnerhet för sådana renoveringsprojekt som gör det möjligt för den åldrande befolkningen att bo kvar hemma och som gör det möjligt att avlägsna sanitära olägenheter. Av anslaget ska enligt planerna 15 miljoner euro beviljas i energiunderstöd för förbättring av energihushållningen i befintliga flervånings- och radhus. Det sammanlagda stödet är 15 miljoner euro mindre än i år, vilket inte kan anses vara motiverat. Anslaget måste ligga åtminstone på samma nivå som i år för att den åldrande befolkningen ska kunna bo hemma, renoveringspraxis ska vara välplanerad och de sanitära olägenheterna ska kunna avlägsnas på avsett sätt. Energiunderstödet på 15 miljoner euro ligger alltså under målet enligt klimatprogrammet (17 miljoner euro per år). Även om energiunderstödssystemet är nytt har det redan inkommit ansökningar om understöd motsvarande 18 miljoner euro. När energikartlägg-

ningarna ökar är det att vänta att behovet ökar ytterligare. Utskottet kräver att anslaget ökas med 15 miljoner euro till sammanlagt 75 miljoner euro, av vilka 20 miljoner euro ska användas till energistöd som bidrar till att genomföra klimatprogrammet. I framtiden bör understödet utöver flervånings- och radhus även kunna beviljas för egnahemshus.

Utskottet påpekar i detta sammanhang att dessa krav inte ökar budgetens slutsumma, eftersom det är fråga om allokering av fullmakterna avseende bostadsfondens medel.

Med hänvisning till det ovan sagda föreslår miljöutskottet

att finansutskottet i sitt betänkande förutsätter att anslaget för renoverings- och energiunderstöd höjs med 15 miljoner euro (35.30.60).

Understöd för byggande av kommunalteknik

Av medlen i statens bostadsfond beviljas ett anslag på 3,5 miljoner euro i tidsbundet understöd riktat till huvudstadsregionen och dess kranskommuner för byggande av kommunalteknik i nya bostadsområden. I regeringsprogrammet nämns en utvidgning av understödet till andra tillväxtområden, vilken skjuts upp till 2005. Utskottet anser det vara ytterst viktigt att denna utvidgning sker och förutsätter att den genomförs omedelbart.

Överlåtelseskatt

Enligt regeringsprogrammet är målet att inte längre ta ut överlåtelseskatt för sådana objekt avseende vilka kommunerna ordnar sitt ägande i statsunderstödda bostäder. Ett lagförslag håller på att tas fram. Lagen avses gälla i två år. Utskottet påskyndar lagförslaget, så att dess riksbehandling kan börja.

Klimatstrategin

Energistöd

Bevillningsfullmakten för energistöd föreslås i budgeten för 2004 vara 31,2 miljoner euro. Full-

makten höjdes till denna nivå med beaktande av tilläggsbudgetarna 2002. Ökningen var då 60 %. Ett större anslag ligger i linje med klimatstrategin, enligt vilken det årligen behövs uppskattningsvis 35 miljoner euro i basfinansiering för energistöd. Största delen av stödet används för att bidra till investeringar som främjar produktion och användning av förnybar energi. Energisparande främjas genom energikartläggningar och energisparande investeringar som baseras på energisparavtal. Miljöutskottet noterar att utvecklingen går i rätt riktning, men påpekar att insatserna inte fullt ut motsvarar t.ex. målen i handlingsplanen för främjande av förnybara energikällor. Ett centralt mål i handlingsplanen är 30 % mer förnybar energi senast 2010 jämfört med situationen 2001. I fortsättningen måste det också beaktas att koldioxidutsläppen i Finland har ökat mer än väntat. Åtgärderna enligt klimatstrategin är kanske inte tillräckliga för att uppnå målen enligt Kyotoprotokollet, och eftersom klimatstrategin ses över måste insatsen för att genomföra strategin öka under de närmaste åren.

Det energistöd som beviljades 2002 fördelades enligt följande: 63 % till trä för energiproduktion, 22 % till vindkraft, 12 % till energisparprojekt och 3 % till övriga förnybara energikällor.

År 2005 införs EU:s system för handel med utsläppsrätter, och det kommer för sin del att öka de förnybara energikällornas konkurrenskraft. Det är likväl svårt att förutse utsläppshandelns exakta verkningar, eftersom utsläppsrätternas kommande prisnivå är ett centralt osäkerhetsmoment. De förnybara energikällornas ställning kommer inte nödvändigtvis att förbättras genom utsläppshandeln. Utskottet anser att det pågående arbetet med att jämka samman utsläppshandeln med andra styrmedel är mycket viktigt. Regeringen föreslår ingen ändring av energiskatten även om riksdagen i samband med behandlingen av principbeslutet om det nya kärnkraftverket förutsatte att regeringen vidtar åtgärder för att utveckla energiskatterna på ett sätt som främjar energisparande. Frågan om hur energibeskattningen ska utvecklas i en ny situation där även handeln med utsläppsrätter har införts inom EU

utreds likväl i samband med helhetsutredningen om ekonomiska styrmedel. Handels- och industriministeriet har tillsatt en arbetsgrupp som utöver energiskatterna utreder behovet och utvecklingen av investeringsstöd, skattestöd och andra styrmedel (t.ex. certifikat och köpförpliktelser). Arbetsgruppens utredning ska enligt planerna vara klar sommaren 2004.

Att få stopp på tillväxten i energiförbrukningen kommer att ha hög prioritet när det gäller att nå utsläppsmålen enligt Kyotoprocessen. Utskottet står fast vid sin ståndpunkt i MiUU 31/2002 rd och förutsätter att en allmän energisparlag bereds så snabbt som möjligt.

Energimarknadsverket får betydande nya resurser, i synnerhet för verkställande av systemet för handel med utsläppsrätter. Det bör säkerställas att verket kan vara effektivt vid verkställande av utsläppshandeln och flexibilitetsmekanismerna enligt Kyotoprotokollet.

I klimatstrategin föreslås utöver energistödet ett stöd för stora demonstrationsprojekt, som ska beviljas vart tredje år till ett belopp av ca 25 miljoner euro. Detta understöd ingår inte i budgetförslaget, vilket inte kan anses ligga i linje med klimatstrategin, eftersom en av de viktigaste prioriteringarna i övrigt varit att främja införandet av ny teknik. Miljöutskottet har redan i tre tidigare utlåtanden framfört att det anser att statsbudgeten ska innehålla ett anslag för stöd till stora demonstrationsprojekt för förnybar energi. Utskottet noterar att regeringen i sin proposition till riksdagen om en andra tilläggsbudget för 2003 föreslår ett anslag på 9,6 miljoner euro under moment 32.60.41 (Understöd för byggande av en försöksanläggning). Anslaget får användas till beviljande av understöd för byggande av en stor försöksanläggning som företräder ny energiteknik.

Med stöd av det ovan anförda föreslår miljöutskottet

att finansutskottet i 2004 års budget i överensstämmelse med klimatstrategin tar in 15 miljoner euro som ett treårigt reservationsanslag för stora demonstrationsanläggningar (32.60.40).

Främjande av energisparande och användning av förnybar energi samt energiinformation

Enligt förslaget ska anslaget under moment 32.60.27 kvarstå på 3,4 miljoner euro. Utskottet noterar med tillfredsställelse att det program för information om klimatförändringar som riksdagen efterlyste har inletts med framgång. Motiva Oy intar en central ställning när det gäller att planera och verkställa programmet. Det är viktigt att trygga fortsatt finansiering för programmet så att verksamhetsutövarnas aktivitet kan ökas ytterligare.

Dessutom noterar utskottet att anslaget för köp av kollektivtrafiktjänster (31.60.63) är något över 79 miljoner euro, medan det för i år låg på ca 83 miljoner euro. Handels- och industriministeriet har tillställt utskottet en specifikation av klimatstrategins genomförande. Utskottet vill upprepa sitt påpekande i MiUU 31/2002 rd, dvs. att finansieringen av klimatstrategiåtgärderna fortfarande ligger under den målsatta nivån. Det kan tyckas att budgetfinansieringens totalandel överstiger finansieringsmålet i klimatstrategin när köp, stöd och ersättning avseende kollektivtrafiktjänster läggs till statens finansieringsandel, men detta intryck är felaktigt eftersom klimatstrategin inte innehåller någon uppställd målnivå för köp av kollektivtrafiktjänster.

Eftersom anslagen för genomförande av strategin fördelar sig på flera olika huvudtitlar och moment finns det ett särskilt behov av uppföljning som gäller alla de berörda medlen.

Med stöd av det ovan anförda föreslår miljöutskottet

att finansutskottet i sitt betänkande förut-sätter att det utan särskild begäran årligen läggs fram en tillräckligt detaljerad rapport om hur klimatstrategin genom-förts.

Programmet för skydd av Östersjön

Bekämpning av eutrofieringen

Eutrofieringen av Östersjön beror på alltför stor näringsbelastning orsakad av människan. Situa-

tionen i Finlands kustområden och Skärgårdshavet påverkas mest av utsläpp från Finland och belastningen från jordbruket. Läget ute på öppna havet i Finska viken påverkas däremot mest av utsläpp från i synnerhet S:t Petersburg.

De mål som i målprogrammet för vattenvärden uppställs i fråga om fosfor- och kvävebelastningen från jordbruket kommer enligt program-mets halvtidsöversyn inte att uppnås utan till-läggsåtgärder. I programmet för skydd av Öster-sjön föreslås det att fler avtal om specialstöd av-seende miljöstödet för jordbruket ska ingås och att de ska vara mer inriktade på en effektiv vat-tenvård. Miljöstödet för jordbruket är huvudsak-ligen inriktat på grundläggande stöd. Specialstö-det används till uppnående av mer exakta miljö-mål såsom inrättande och skötsel av skyddszo-ner, effektivare användning av gödselmedel och hanteringsmetoder avseende avrinnande vatten. I Östersjöprogrammet föreslås en stegvis höj-ning av miljöstödet för jordbruket till 30,3 mil-joner euro så att tilläggsanslaget 2003 är 7,6 mil-joner euro, 2004 15,1 miljoner euro, 2005 22,7 miljoner euro och 2006 30,3 miljoner euro.

Enligt motiveringen till jord- och skogsbruks-ministeriets moment 30.12.45 beräknas det att 312 300 000 euro åtgår till miljöstöd för jordbru-cket, varvid även de mål för vattenvärden som uppställs i Finlands Östersjöprogram kan upp-nås. Utskottet anser det vara viktigt att trygga den tilläggsfinansiering som planeras för specialstödet till jordbruket. Det är meningen att tilläggsfinansieringen ska användas till åtgär-der som i synnerhet bidrar till målen enligt Östersjöprogrammet. Till dessa hör skyddszo-ner, våtmarker, reglerbar täckdikning, eko-logisk produktion och effektivare användning av gödselmedel.

Utskottet fäster även uppmärksamhet vid att kraven avseende avloppshanteringen i glesbyg-derna blir strängare när en ny förordning träder i kraft vid ingången av 2004. Även om det finns en övergångsperiod för genomförande av förord-ningen medför de nya bestämmelserna så pass höga kostnader att det krävs statligt stöd för att glesbygdsboendet inte ska försvåras.

Situationen i det öppna havet i Finska viken kan påverkas genom effektivare rening av spillvattnet från Ryssland, särskilt S:t Petersburg, och förbättring av det tillhörande avloppssystemet. Anslaget för närområdessamarbete används för att stödja miljöinvesteringar i Ryssland och i viss mån även i Baltikum. Det viktigaste projektet med tanke på Östersjön är det sydvästra reningsverket i S:t Petersburg. Finland har förbundit sig att bidra till projektet med 10 miljoner euro så att finansieringen fördelas på tre år. Arbetet med att bygga reningsverket befinner sig i förberedelseskedet och enligt planerna ska reningsverket stå klart 2005.

Bekämpning av oljeskador

Olje- och kemikalietransporterna på Östersjön har ökat och följaktligen har också risken för olyckor ökat. Bekämpningsberedskapen har blivit bättre under de senaste åren, men den bör effektiviseras ytterligare. Det är i synnerhet bekämpningen av olyckor som inträffar på vintern som det inte finns tillräckligt med materiel för. Farledsservicefartyget Seili håller på att byggas om och ett anslag på 8 miljoner euro har föreslagits i budgeten för 2004. Anslaget ska användas till att slutföra den ombyggnaden och till ombyggnad av två sjöbevakningsfartyg av Tursaklass när det gäller oljebekämpnings- och räddningsmateriel. Anslaget används i synnerhet till att förbättra beredskapen att bekämpa skador vintertid. Enligt uppgift kommer pengar för den kombibrytare som nämns i statsminister Matti Vanhanens regeringsprogram att föreslås i tilläggsbudgeten för 2004 eller budgeten för 2005. Utskottet anser det vara viktigt att tillräcklig beredskap finns för oljebekämpning och betonar den ökade risken för olyckor till följd av den ökade trafiken. Anskaffningen av en kombibrytare och inrättandet av ett kompetenscenter för oljebekämpning bör på grund av den ökade olycksrisken ske utan dröjsmål. Det måste även finnas tillräcklig beredskap för att ta hand om vilda djur som skadas vid en oljeolycka.

Med stöd av det ovan anförda föreslår miljöutskottet

att finansutskottet påskyndar anskaffningen av en kombibrytare med olje- och kemikaliebekämpningskapacitet samt inrättandet av ett kompetenscenter för oljebekämpning och att utskottet reserverar tillräcklig finansiering för detta.

Anslagen för närområdessamarbete har också använts till att stödja Ryssland och Estland när de anskaffat oljebekämpningsmateriel från Finland. Av anslaget för 2003 har 0,5 miljoner euro reserverats för stöd till Ryssland. Estland kommer troligtvis att få 1,5 miljoner euro i stöd för ombyggnad av farledsservicefartyget EVA 316 (Seilis systerfartyg). Detta anslag bekräftas först när momentets dispositionsplan slutgiltigt fastställs i februari 2004. Utskottet anser det vara viktigt att inte enbart utveckla den egna beredskapen, utan att även närområdessamarbetet vidareutvecklas i syfte att förhindra olyckor och förbättra bekämpningsberedskapen.

Det är dessutom svårt att följa upp Östersjöprogrammet eftersom anslagen är utspridda över flera olika budgetposter.

Med stöd av det ovan anförda föreslår miljöutskottet

att finansutskottet i sitt betänkande förutsätter att det utan särskild begäran årligen läggs fram en tillräckligt detaljerad rapport om hur Östersjöprogrammet genomförts.

Naturskyddsområden

Förvärv av naturskyddsområden

Naturskyddsprogrammen genomförs alltjämt i enlighet med finansieringsprogrammet från 1996 så att målet är att programmen ska vara genomförda före utgången av 2007. Under moment 35.20.76 anslås 13 950 000 euro för anskaffning av naturskyddsområden. Det årliga resultatet har legat på 25 000—30 000 hektar skyddsområde. I början av 2003 fanns det sammanlagt ca 160 000 hektar programområde som ännu inte var skyddsområde. Detta är 33 % av totalmängden. Finanspolitiska ministerutskottet

kommer att se över finansieringsprogrammets resultat och nivå 2004. Utskottet anser det vara viktigt att målen avseende naturskyddsområden alltså eftersträvas planenligt och så att programmen i enlighet med finansieringsprogrammet är genomförda före 2008. För privata markägare är det viktigt att de områden som inbegrips i skyddsprogram faktiskt blir skyddsområden och att ersättning betalas enligt planerna samt även att markägarna såsom förutsatt behandlas jämlikt.

Även anslaget för vissa ersättningar i samband med naturvården under moment 35.20.63 används huvudsakligen till att genomföra naturskyddsprogram som regeringen beslutat om. Anslaget (16 350 000 euro) har höjts till samma nivå som under tidigare år. Momentet innefattar även sammanlagd finansiering på 950 000 euro av pilotprojekt (t.ex. naturvårdshandel) inom handlingsprogrammet Metso. Ett försöksprojekt med naturvårdshandel har inletts i Satakunta. Hittills har mer än 80 markägare erbjudit över 800 hektar skog för naturvårdshandel. De sju första avtalen gäller 58 hektar och priset har legat mellan 50—280 euro per hektar. Utskottet anser det vara positivt att försök har inletts med ett nytt sätt att genomföra naturskydd som bygger på markägarnas egen aktivitet och på frivillighet. I fortsättningen måste även finansieringen av dylika alternativa sätt garanteras utöver finansiering av tidigare gjorda bindande åtaganden.

Om anslaget i den egentliga budgeten visar sig vara otillräckligt måste tilläggsbudgeten tillgripas för att se till att anslagen för anskaffning av och ersättning för naturskyddsområden räcker till, menar utskottet. Det måste beaktas att även RP 76/2003 rd, som gäller ett förslag till ändring av naturvårdslagen och som nu behandlas av riksdagen, medför behov av tilläggsfinansiering.

Skötsel och underhåll av naturskyddsområden

Under moment 35.20.22 föreslås 20 miljoner euro för skötsel och underhåll av naturskyddsområden 2004. År 2002 var beloppet 15,3 miljoner euro och i år 22,2 miljoner euro om tilläggs-

budgeten beaktas. Dessutom beviljas under moment 35.20.74 sammanlagt 0,5 miljoner euro för husbyggnadsarbeten inom naturskyddsområdena. Enligt vad utskottet erfar är anslaget för litet och därför föreslår utskottet en fördubbling av anslaget till 1 miljon euro. Anslaget för skötsel och underhåll har inte nödvändigtvis ökat alls relativt sett när det beaktas att skyddsområdesarealen har ökat genom att nya skyddsområden inrättats.

Forststyrelsens resultatmål

I budgeten (30.33) uppställs årligen ett resultatmål för Forststyrelsen med hänsyn till den service Forststyrelsen förväntas prestera. För 2004 är detta mål enligt förslaget 67,7 miljoner euro. Det preliminära målet är att 47,1 miljoner euro av vinsten 2004 intäktsförs till staten 2005, vilket motsvarar en avkastning på 5,5 procent på grundkapitalet.

Enligt Forststyrelsens service- och verksamhetsmål ska Forststyrelsen sköta statlig jord- och vattenegendom i dess besittning på ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbart sätt. Verksamheten utvecklas i enlighet med det nationella skogsprogrammet och 2001 års utvecklingsstrategi för Forststyrelsen. Till Forststyrelsens tjänster hör bl.a. att tillhandahålla samhällelig rekreationsservice och utföra fröförsörjningsarbeten. Forststyrelsen har också i uppdrag att stödja sysselsättningen i östra och norra Finland genom att vidareutveckla skogsarbetets innehåll mot större mångsidighet så att det främjar en effektiviserad virkesproduktion, en förbättrad totalproduktivitet i virkesdrivningen samt naturvårdsarbetet.

Servicemålen och de övriga målen för Forststyrelsens naturvårdsuppgifter gäller 2004 framför allt återställande av skogar och myrar, vård och istandsättning av kulturbiotoper och inventering av naturtyperna. Forststyrelsen ansvarar också för genomförandet av skyddsmålen för Natura 2000-områdena i dess besittning, inventeringen av naturtyper och arter samt skydd och tillsyn på nationell nivå avseende flera hotade djur- och växtarter. Till återställande av natur-

skyddsområden används intäkter från affärsverksamheten till ett belopp av 1,2 miljoner euro i enlighet med METSO-principbeslutet.

Utskottet tar särskilt upp frågan om Forststyrelsens resultatmål när det gäller övre Lappland. Att jämka samman skogsbruk och renskötsel är ett av Forststyrelsens mål när det gäller övre Lapplands naturvårdsområde, men det målet har inte uppnåtts fullt ut. Det har påpekats för utskottet att den skada som avverkningen av skog medför renbetesmarkerna måste minskas. Övre Lapplands naturvårdsområde fungerar separat från Forststyrelsen i övrigt i enlighet med egna specialmål. Skogsavverkningen har betydelse för den regionala ekonomin när det gäller arbetstillfällen och indirekta verkningar, men området förväntas inte heller i dagens läge ge någon större avkastning. Dessutom utgörs ca 70 % av övre Lappland av olika genom lag skyddade områden som inte omfattas av något avkastningskrav eftersom de utgör nationalegendom. Trots detta fortsätter kontroverserna på området. Alla syften med naturresursplanens delaktighetsförfarande har inte nåtts.

Miljöutskottet anser att skogsbrukets och renskötselns intressen går att förena. När Forststyrelsens resultatmål uppställs måste det i fråga om övre Lappland ses till att målet i enlighet med principen om hållbar utveckling beaktar lokala förhållanden och ger möjlighet till avverkning som medför så liten skada som möjligt, användning av skonsammare avverkningsmetoder samt tillvaratagande och utnyttjande av energivirke, även om det inte vore företagsekonomiskt motiverat. Utskottet anser att Forststyrelsen också har en sysselsättningsskyldighet på området. Sysselsättningen kan främjas genom att gallringsvirke tas till vara för att användas som energivirke. Att ersätta skogsarbetare med flerprocessmaskiner främjar inte sysselsättningen på bästa möjliga sätt.

Utskottet är också bekymrat över målet för Forststyrelsens intäktsföring och påpekar att ett överdimensionerat intäktsföringsmål ökar trycket på Forststyrelsen att höja avverkningsmålet.

Skydd av byggnadsarvet

Budgetförslaget för 2004 innehåller under moment 35.20.64 ett anslag på 850 000 euro för vård av byggnadsarvet och ersättning med stöd av byggnadsskyddslagen. Eftersom anslaget varit otillräckligt i förhållande till behovet och en stor del av stödet har använts till renovering av privata bostadshus i syfte att bevara husens kulturhistoriska värde finns det dessutom en fullmakt att ur bostadsfondens medel bevilja högst 1 500 000 euro i stöd för vård av byggnadsarvet. Utskottet konstaterar att det i och för sig är positivt att totalanslaget höjs, men att anslaget alltså är otillräckligt i förhållande till behovet. Stödet har uppmuntrat ägare att reparera och vårda byggnaderna och omgivningen. I år firas temaåret för byggnadsarvet. Den målnivå som uppställdes i regeringens strategi för byggnadsarvet från 2001 har inte uppnåtts när det gäller stödet.

Med stöd av det ovan anförda föreslår miljöutskottet

att finansutskottet höjer anslaget till 2 miljoner euro (35.20.64).

Ståndpunkter i enskilda frågor

Bättre avfallshantering

Kraven på avfallshanteringen ökar hela tiden eftersom prioriteringarna i avfallsstrategin förutsätter effektivare återvinning och effektivare motverkande av att avfall uppstår. Även bioavfallsstrategin, som håller på att tas fram, kommer att medföra tilläggskrav på den lokala avfallshanteringen. Så sent som 2001 innehöll budgeten ett anslag på ca 30 miljoner mark för främjande av miljöskydd, och det kunde även användas till investeringsstöd för avfallssektorn. I syfte att utveckla avfallsbranschen bör statliga medel allokeras för måluppnående i enlighet med regeringens förslag i den reviderade nationella avfallsplanen från augusti 2002, menar utskottet. Enligt uppskattningen av avfallsplanens ekonomiska verkningar behövs det ytterligare 15 miljoner euro.

Ersättning för salskador

Utskottet ser allvarligt på att yrkesfiskare inte längre kan beviljas ersättning för skador som säl- lar orsakar. Enligt uppgift krävs det att lagstift- ningen om laxfiske ändras så att bestämmelser- na möjliggör selektivt laxfiske för att det ska gå att införa investeringsstöd för saltåliga fiskered- skap. Det skulle i så fall vara möjligt att som en engångsföreteelse bevilja stöd för anskaffning av redskap med medel ur strukturprogrammet för fiskerihushållningen i Finland och struktur- medlen för fiskerihushållning i mål 1-program- men för östra och norra Finland. Utskottet anser att regeringen utan dröjsmål bör lägga fram ett lagförslag i detta syfte.

Vissa understöd (35.99.65)

Enligt förslaget ska anslaget i detta moment inte ändras. Utskottet vill framföra att anslaget i framtiden bör höjas. Naturskydds-, djurskydds- och miljöorganisationerna samt bostads- och

byggbranschens organisationer har utfört ett vik- tigt arbete och de har fyllt en viktig funktion när det gäller att förmedla medborgaropinionen. Om målen för en hållbar utveckling ska nås krävs det att konsumtionsvanorna och annat vardagsbete- ende ändras. Det är inte bara viktigt att miljöin- formationen ökar och blir med lättillgänglig, utan det krävs också en attitydförändring och ökad efterfrågan på miljöinformation med hjälp av miljöfostran. Utskottet anser det vara viktigt att resurserna för miljöfostran tryggas. Utskottet har också i sitt ställningstagande framhåvt bety- delsen av tillräcklig offentlig finansiering för ut- arbetande av kriterier för det nordiska miljömär- ket och för marknadsföring av märket.

Utlåtande

Miljöutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs i detta utlåtande.

Helsingfors den 16 oktober 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiusanen /vänst
vordf. Satu Hassi /gröna
medl. Susanna Haapoja /cent
Hanna-Leena Hemming /saml (del-
vis)
Rakel Hiltunen /sd
Tuomo Hänninen /cent
Inkeri Kerola /cent

Kari Kärkkäinen /kd (delvis)
Mikaela Nylander /sv
Heikki A. Ollila /saml
Eero Reijonen /cent
Satu Taiveaho /sd
Ahti Vielma /saml
Pia Viitanen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.